

Science Citation Index’de Atıf Alan Türkiye Kaynaklı Dergiler

Turkish Journals Being Cited in the Science Citation Index

Vildan Barış Örkmez*,

Lale Boz ve Ayşen Küyük *****

Giriş

Son yıllarda ülkemizde akademik yükseltmelerde, hem yayının uluslararası bir indekste yer alması, hem de yayınların atıf indeksindeki atıf sayıları değerlendirilmeye alınarak bilimsel araştırmaların kalitesinin yükseltilmesi hedeflenmiştir. Bu eğilim, bilim adamlarını uluslararası indekslerde, özellikle de Science Citation Index (SCI)’de, yer alan dergilerde makale yayımlamaya yöneltmiştir. Yine yayının aldığı atıf sayıları da bilim adamlarınca dikkatle izlenir olmuştur. Sonuçta, Türk bilim dünyasında dikkatler SCI’e çekilmiştir.

SCI, Institute for Scientific Information (ISI) tarafından 1945 yılından bu yana yayımlanmaktadır. Önce CD ROM olarak WebSpirs, daha sonra ise elektronik olarak Web of Science adıyla taramalara açılmıştır. SCI’in kapsamı, Web of Science’da SCI-Expanded adıyla genişletilmiştir.

SCI, temelde bir bibliyografik kaynak listesi (cited works) ve alıntıların yapıldığı kaynakça listesinden (citing works) oluşmaktadır. İndeksin amacı; araştırmacıya temel bir makalenin yanı sıra, bu makaleden hareketle referans gösterilen diğer makalelere de erişimi sağlamaktır (Sutherland, 1992, s. 55). İndeksin bu özelliği atıf analizinin yapılmasına da olanak vermektedir.

Atıf analizi, makalede verilen referanslar ile makalenin kendisi arasındaki ilişkiyi değerlendirmeye yarar. Aynı zamanda yayınların referans listeleri bilim adamları arasında önceki çalışmalarının tanınması ve kredilendirilmesi

* Kütüphaneci, Başkent Üniversitesi Kütüphanesi (orkmez@baskent.edu.tr).

** Hacettepe Üniversitesi Tıp Merkezi Kütüphanesi (laleboz@hacettepe.edu.tr).

*** Hacettepe Üniversitesi Tıp Merkezi Kütüphanesi (akuyuk@hacettepe.edu.tr).

açısından bir ölçüttür. Dahası atıf analizi bilginin gelişimine yapılan katkıyı ölçmek için bilimsel topluluk içerisinde doğruluğu kabul edilmiş kriterlere dayanır. Atıf analizi "Citation Index" tarafından referansların (cited reference) izlenmesiyle yapılır (Reed, 1995, s.533).

SCI ve SSCI'da bir makale [bir yayın (A) bir başka yayına (B) atıf verir veya söz ederse (B)] kaynak olarak (source) doküman tanımlanır ve bir künye ilk yazar adına göre veya kaynak makalenin referanslarına göre düzenlenir.

Atıf analizine birçok araştırmada başvurulur. Belirli bir konuya ilişkin yayınların analizinde, özel uzmanlık alanlarında, ülkeler, dergi adları ve tıbbi karar verme süreçlerinde, araştırma fonlarının değerlendirilmesinde, araştırmanın çıktısını karşılaştırmada, bir disiplindeki yeni ve orijinal fikirlerin etkisinin ölçülmesinde, en fazla atıf alan derginin ve belirli bir dergideki en fazla atıf alan makalenin belirlenmesinde ve etki faktörünün bulunmasında, en fazla atıf alan veya etki faktörü yüksek olan yazarın belirlenmesinde etkin rol oynar (Reed, 1995, s. 503).

Kapsam ve Yöntem

Bu çalışma, Türkiye'de yayımlanan tıp ve sağlık bilimleri dergilerinin SCI-Expanded veri tabanında aldıkları atıfların araştırılması ve Türk dergilerinin de, bir indekse girsin veya girmesin atıf indeksinde yer aldıklarını vurgulamak amacıyla yapılmıştır.

Bir makale nerede yayınlanırsa yayınlansın eğer SCI'de indekslenen bir dergide yer alan makalede kaynakça veya dipnot olarak gösterilmiş ise aldığı atıflar SCI'de taranabilir. Yani bir yayının atıf alabilmesi için mutlaka SCI'de indekslenen bir dergide yayınlanması gerekmez. Araştırmacıların birçoğunu yanıltan bu durum, genellikle SCI ve Index Medicus gibi indekslere giren yayınlarının atıflarına bakılması isteğiyle kütüphaneciyeye başvuran okuyucuların talepleriyle ortaya çıkmıştır. Özellikle, atıf taranması amacıyla getirilen listelerde, Türkiye kaynaklı dergilerdeki makalelerin yer almadığı görülmüştür.

Çalışmada öncelikle Türkiye kaynaklı tüm dergilerin listesine ulaşmaya çalışılmıştır. Kaynak olarak "Türk Tıp ve Sağlık Bilimleri Dergileri" bildirisi için oluşturulan dergi listesinden yararlanılmıştır. Bu liste doğrultusunda çalışma, SCI-Expanded veri tabanında yapılmış olup, 1945 yılından bugüne kadar ki tüm veriler taranmıştır. Atıf taramaları; yazarın aldığı atıflar (cited author) veya yayının aldığı atıflar (cited work) şeklinde yapılabilmektedir. "Cited author"

taramalarında ismi verilen yazara ait yayınların atıfları, "cited work" taramalarında ise belirli bir dergide yayınlanan makalelerin aldıkları atıflar listelenmektedir. "Cited work" taramaları derginin kısaltma adı ile yapılabilmektedir.

Söz konusu veri tabanının "cited work" alanında yaklaşık 482 adet Türkiye kaynaklı dergi taranmıştır. Ancak, oluşturulan liste artık yayınlanmayan dergileri kapsamadığı için belirli yazar isimlerinden de tarama yapılarak atıf listelerinden Türkiye çıkışlı dergi isimleri belirlenmiştir. Türkçe dergi isimlerinin standart olarak tek bir isim veya tek bir kısaltma şeklinde verilmemesi veya makaleye atıf veren yayının kaynakçasında dergi isminin hatalı geçebilmesi ihtimali düşünülerek dergi adları değişik olasılıklarla taranmıştır. Örneğin; Türkiye Klinikleri Ophthal Der., Türkiye Klinikleri Ophtalmoloji Derg veya Klinikleri Ophtalmoloji Dergisi gibi.

AIDS ve Lancet dergileri yabancı kopyaları ile karışıyor olması nedeniyle kapsam dışı bırakılmıştır. Türkçe dergi kısaltmalarının, yabancı yayın adlarındaki kısaltmalarla karışan dergiler de inceleme dışı tutulmuştur.

Bulgular

Türkiye kaynaklı 482 adet dergiden tıp ve sağlık alanındaki 94'ünün atıf aldığı belirlenmiştir. Atıf alan 94 dergiden, 27'sinin 10 ve üzerinde atıf aldığı saptanmıştır (Bkz. Tablo 1). On ve üzeri atıf alan 27 adet derginin, ayrıntılı bilgilerine (derginin tam adı, çıkış tarihi, yayıncısı, hangi indekslere girdiği, aldığı atıf sayısı, devamlılığı gibi) çeşitli nedenlerle erişilememiştir. Bunlar arasında dergi isimlerinin standart olmayışı (Örneğin Veteriner Fakültesi Dergisi ya da Turkish Journal of Surgery gibi), düzenli olarak indekslenmemesi (Örneğin Mikrobiyoloji Dergisi) ve benzerleri etkin rol oynamıştır. Tablo 2'de atıf sayısı en yüksek olan ilk 5 adet derginin inceleme sonuçları görülmektedir. İnceleme sonucunda, 10 ve üzeri atıf alan makaleler ve ayrıntılı bilgileri de Tablo 3'de verilmiştir.

Sonuç

Ülkemizde, dergi sayısı hakkında kesin bir rakam verilememekle birlikte çok sayıda dergi yayımlandığı söylenebilir. Bu dergilerin okunurluğunu etkileyen faktörlerden biri de, yapılan araştırmaları indeksleyen yayınların az oluşudur. Aranılan konu ile ilgili daha önce yapılan araştırmalara ulaşmakta zorluk çekilmesi, Türkiye kaynaklı dergilere fazla sayıda atıf yapılmamasına da neden ol-

maktadır. En çok atıf alan ilk beş derginin ise, çeşitli indekslerde yer alıyor oluşunun atıf sayısının yüksekliğinde etkisi vardır.

Türkçe kaynaklı dergi adlarının ya da kısaltmalarının standart olmaması, kaynakçada referansların yanlış veya eksik verilmiş olması da yayınlara ulaşımı zorlaştırmaktadır. Bir başka neden de, Türkçe kaynaklı dergilerin devamlılığının olmamasıdır.

Kaynakça

- Reed, K.L. (1995). Citation analysis of faculty publication: beyond Science Citation Index and Social Science Citation Index. *Bulletin of the Medical Library Association*, 83(4): 503-508.
- Sutherland, F.M. (1992). *Indexes, abstract, bibliographies and reviews*. L.T. Morton ve S. Godbolt (Ed.) *Information Sources in the Medical Sciences* içinde (s. 55) 4th., London: Bowker-Saur.
- ISI. Web of Science. [Çevrim içi], <http://atlas.ulakbim.gov.tr/cgi-isi/CIW.cgi> [20 Ağustos 2002]

Tablo 1: SCI-Expanded'ta Atıf Alan ve Atıf Sayısı 10 ve Üzerinde olan Türkiye Kaynaklı Tıp/Sağlık Dergileri

DERGİ ADI	ALTERNATİF BAŞLIKLAR	MAKALE SAYISI	ATIF SAYISI
ACTA MEDICA TURCICA	Acta Medica Turcica Acta Med Turc	25	45
ACTA PHARMACEUTICA TURCICA	Acta Pharm Turc	104	227
ADLI TIP DERGİSİ	Adli Tıp Derg	16	23
ANNALS OF MEDICAL SCIENCES	Ann Med Sci	17	27
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI DERGİSİ	Cocuk Sagligi ve Has/ Cocuk Sag Hast Derg	33	37
ECZACILIK BÜLTENİ	Eczacılık Bul Eczacilik Bult Eczacilik Bulteni	15	19
HACETTEPE MEDICAL JOURNAL	Hacettepe Med J	19	30
İNFEKSİYON DERGİSİ	İnfeksiyon Derg İnfeksiyon Dergisi	18	23
JOURNAL OF TURKISH PHYTOPATHOL	Journal of Turkish Phytopathol	25	37
KANSER	Kanser	17	38
MARMARA MEDICAL JOURNAL	Marmara Med J	16	19
MİKROBİYOLOJİ BÜLTENİ	Mikrobiyol Bult Mikrobiyol B	86	106
SAĞLIK DERGİSİ	Saglik Dergisi Saglik Derg	3	15
TURKISH JOURNAL OF DERMATOPATHOLOGY	Turk J Dermatopathol	11	18
TURKISH JOURNAL OF GASTROENTEROLOGY	Turk J Gastroenterol	34	40
TURKISH JOURNAL OF MEDICAL SCIENCES	Turk J Med Sci Turkish J Med Sci	78	112
TURKISH JOURNAL OF PEDIATRICS	Turkish J Pediatrics Turk J Pediat Turkish J Pediat	578	1031
TURKISH JOURNAL OF SURGERY	Turk J Surg Turkish J Surg	22	26
TURKISH JOURNAL OF VETERINARY AND ANIMAL SCINCES	Turk J Vet Anim Sci	107	165

Tablo 1: SCI-Expanded'ta Atıf Alan ve Atıf Sayısı 10 ve Üzerinde olan Türkiye Kaynaklı Tıp/Sağlık Dergileri (devam)

TURKISH NEUROSURGERY	Türk Neurosurg Turkish Neurosurg	30	50
TÜBERKÜLOZ VE TORAKS DERGİSİ	Tuberkuloz ve Toraks	15	15
TÜRK PSİKİYATRİ DERGİSİ	Türk Psikiyatri Derg	13	27
TÜRK PSİKOLOJİ DERGİSİ	Türk Psikol Derg	42	61
TÜRKDERM: Deri Hastalıkları	Turkderm	9	10
TÜRKİYE PARAZİTOLOJİ DERGİSİ	Türk Parazitoloj Derg	15	15
VETERİNER FAKÜLTESİ DERGİSİ	Vet Fak Dergisi Vet Fak Derg	42	44
YENİ TIP DERGİSİ	Yeni Tip Dergisi	9	12

Tablo 2 : Atıf Sayısı En Yüksek Olan İlk 5 Adet Derginin İnceleme Sonuçları

DERGİ ADI	ÇIKIŞ TARİHİ	YAYINCISI	GİRDİĞİ İNDEKSLER	ALDIĞI ATIF SAYISI	DEVAMLILIĞI
Turkish Journal of Pediatrics	1959	H.Ü. İhsan Doğramacı Çocuk Hast.	BIOSISPreviews-CAB Abst.- -EMBASE- IBIDSSERLINEMICROMEDEX- SCI-Exp-Türk Tıp Dizini	1031	Aktif
Acta Pharmaceutica Turcica	1983	İ.Ü. Eczacılık Fak.	Chem. Abs.-Analytical Abs. -Int.- Pharmaceutical Abs.- EMBASE	227	Aktif
Turkish Journal of Veterinary and Animal Sciences	1976	TUBİTAK	Chem Abs.-Biological Abs. -Dairy- SCI - INIS Atomind.- Maize Abs.- Ind Veterinaus- Protozoological Abs.-Review of Med. and Vet .Mycology-Small Animal Abs.-The Veterinary Bull.	165	Aktif
Turkish Journal of Medical Sciences	1976	TUBİTAK	Excerpta Medica/EMBASE-Biol Abs.- Chem.Abs.-Türk Tıp Dizini	112	Aktif
Mikrobiyoloji Bülteni	1967	Ankara Mikrobiyoloji Derneği	Excerpta Medica/EMBASE	106	Aktif

Tablo 3: 10 ve Üzeri Atıf Alan Makaleler ve Ayrıntılı Bilgileri

YAZAR ADI	DERGİ ADI	CİLT BİLGİSİ	SAYFA BİLGİSİ	YAYIN YILI	ATIF SAYISI
Paşaoğlu, A.	Turkish J. of Pediatrics	31	57	1989	21
Gürgey, A.	Turkish J. of Pediatrics	39	313	1997	16
Tulunay, FC	Acta Med Turc	8	51	1971	14
Ersoy, F.	Turkish J. of Pediatrics	16	145	1974	13
Tekuzman, G.	Kanser	6	10	1976	13
Doğramacı, I.	Turkish J. of Pediatrics	4	1962	1962	13
Hicsonmez, A.	Turkish J. of Pediatrics	17	125	1975	12
İldırım, I.	Turkish J. of Pediatrics	9	89	1967	12
Ozdırım, E.	Turkish J. of Pediatrics	23	211	1981	11
Cam, S.	Sağlık Dergisi	32	215	1958	10